

optikon in njegova uporaba, 3. razgovor o bodočem zborovanju „Zaveze“ v Gorici. Eventualna. Zborovanje se vrši v dvorani „Čitalnice“ ali pa v kavarni „Central“ ob 9^{1/2}. Dalje se sklenu, naj se vrše odborove seje vsak prvi četrtek v mesecu; dostop imajo vsi udje društva, tako da ostanejo v vednem stiku z odborom. Tajniku se naloži, naj objavi poročilo o odborovih sejah v „Tovarišu“.

Srednješolski vestnik.

**** Osebnost vest.** Profesor II. drž. gimnazije v Ljubljani, Ivan Macher, je dobil dopust za šolsko leto 1908/9, da more prevzeti vodstvo ljubljanske višje dekleške šole, oziroma dekleške liceja.

**** Olajšava mature na Hrvaškem.** Hrvaška vlada je odredila, da se tudi po hrvaških srednjih šolah uvede olajšava mature, in sicer po avstrijskem vzoru.

**** Italijansko dijaško podporno društvo v Pazinu** je imelo leta 1907. dohodkov 22.219 K 41 h in izdatkov 21.861 K. Marljivost tega nasprotniškega društva je res vredna posnemanja v slovenskih krogih.

**** Celjsko gimnazijsko vprašanje.** Kakor smo že poročali zadnjič, so bili na Dunaju pri ministrskem predsedniku Becku dr. Kukovec, dr. Hrašovec, dr. Ploj, dr. Benkovič in dr. Korošec ter so se posvetovali o zadevi slovenske gimnazije v Celju. Pogajanja so se razbila, ker je Beck izjavil, da ne more obljubiti nič več kakor dosedaj, posebno ne slov. višje gimnazije, češ, da bi v to Nemci nikdar ne privolili. Nemški časopisi to Beckovo izjavo z veseljem ponatiskujejo. Torej: peščica 40.000 Nemcev na Sp. Stajerskem ima tri nemške cele gimnazije (Celje, Ptuj, Maribor), eno realno, eno učiteljsko itd., 400.000 Slovencev, torej desetkrat toliko kot Nemcev, nima nobene cele gimnazije, nobene realke, nobene učiteljske — in vendar jim vlada tega ne da, ker peščica Nemcev ne privoli. Kaj zato, da 400.000 Slovencev zahteva svoje šole, 40.000 nemških učenjcev ne privoli, in vlada jim je slepo pokorna. Sicer pa bi stajerski Slovenci lahko na drug način prišli do srednje šole.

**** Prepovedan dijaški izlet.** Gojenci trgovske šole v Osijeku so nameravali o Veliki noči prirediti izlet v Zagreb, na Reko in v Trst. Hrvaška vlada je izlet prepovedala, ker se je letošnje šolsko leto pričelo osem tednov pozneje kakor bi se bilo moralo.

**** Položaj na goriški realki** postaja, kakor piše „Edinost“, danna dan neznosnejši. Krščansko-socialni pangermaški profesorji, ki ne znajo nobenega deželnega jezika, dočim svojo blaženo materinščino govorijo v takem narečju, ki je niti sami Nemci ne umejo, ti profesorji so vedno oholetsi ter zahtevajo od dijakov sploh nemožne stvari. Ako bi že razlagali predmete v umljivem, bodisi tudi nemškem jeziku, bi si dijaki kolikortoliko pomagali; ker pa tega ne delajo, so njih zahteve enostavno nesmiselne. Pravi vzor vsenemškega nadučja je pa suplent Brechler, o katerem se je objavilo že nešteto, več nego opravičenih pritožb. Ta domisljavec predava že samnasebi enega najtežjih predmetov, opisovalno geometrijo. Zahteva vse, razlaga pa nič. Najprijetnejši dijak ne more zmagovati tega predmeta brez pomoči, on se pa za vse to nič ne meni, marveč deli dvojke in trojke na vse strani. To se je zgodilo tudi pri prvi konferenci v drugem polletju. Ker so pri ravnanju v tem oziru vse pritožbe bob ob steno, je dolžnost deželnih poslancev, da govorijo o prvi priliki, določeno besedo z ravnateljem in njegovimi krščansko-socialnimi pangermani.

**** Novo nemško učiteljske na Stajerskem.** Na Zg. Stajerskem zahtevajo Nemci nemško moško učiteljske. Potemtakem bi imeli Nemci v deželi tri svoja učiteljske, namreč v Gradcu, Mariboru in sedaj še tretje; Slovenci pa — nobenega. Potem pa še pravijo, da se Slovincem na Stajerskem ne godi krivica! Državni poslanci pa podpirajo Becka!

**** Strelne vaje na gimnazijah.** V nekaterih avstrijskih deželah namerava učna uprava za poizkus uvesti strelne vaje v obeh višjih razredih gimnazije. Na Tirolskem in Predarlskem se že vrše strelne vaje na gimnazijah. Čemu je to dobro, ne vemo.

Književnost in umetnost.

Znanstvena knjižnica. Prospekti in naročilni listki na to zbirko, ki bo izhajala v mes. 4—5 pol obsegajočih zvezkih v področju „Omladine“ in prinašala predvsem prevode znamenitejših znanstvenih del, so razposlani. V slučaju, da si hoče kdo naročiti to vsestranske podpore vredno zbirko in še ni prejel prospektov, naj ga blagovoli zahtevati pri upravnistvu „Omladine“ v Ljubljani, Brag 12, in se obenem prikladi za naročnika. Kot prvi prevod izide, kakor smo poročali, znamenito delo češkega vseuč. prof. Fr. Drtine: Razvoj misljenja evropskega ljudstva. Ker izide prvi zvezek še pred koncem tega meseca, prosimo one, ki hočejo, da jih smatrajo za naročnike, da se prigrasijo prav kmalu. Denar, t. j. 4:20 K skupaj za ves prevod Drtinove knjige ali pa 72 vinarjev za vsak posamezni zvezek naj se

blagovoli poslati po čeku, ki bo priložen prvemu zvezku. Onim naročnikom, ki bodo plačevali naročnino sproti, bomo prilagali čeka, samo treba je pozneje pošiljati denar vedno naprej, sicer se bo poslati tretji neplačani zvezek po povzetju. Obenem opozarjamo, da bomo ceno knjigi povišali takoj, ko izide.

Upraviteljstvo „Znanstvene knjižnice.“ Letno poročilo društva slov. učitelje za leto 1907. — Samozaložba. Natisnil Lampret v Kranju. — Iz tega poročila prijavljamo na drugem mestu I. članek. Društvo je štel 176 članic. Denarnega prometa je imelo 1616 K 12 h.

List za šoli odraslo mladino začne izhajati meseca julija t. l., in sicer za sedaj kot priloga „Domačemu ognjišču“.

Vojvodina Kranjska, 17 zemljepisnih nariskov in barvotisku z besedilom in s pojasniličnim znamenjem, sestavi in narisal: Frančišek Marolt. Izdaja a). Razredno učilo. Cena knjigi K 10.—. Ta nova, na moderni podlagi sestavljena knjiga, ki je naravnost krasno delo, je vredna vsakega priporočila. Naj bi ne bilo šole brez tega učila!

Publikacije „Hrv. pedagogičsko-književnega zbora“ za l. 1907. „Hrv. ped.-književni zbor“ je ravnokar izdal za leto 1907. svojim članom dvojico knjig:

1. Uzgoju drevnih Helena. Napisao Ljubojce Dluštus. „Knjižnice za učitelje“ knjiga XLV.

2. Kraljevići prosjak. Pripovijetke za odrasliju mladež. Napisao Mark Twain. Prevela Marija Fabkovička. Sa slikama. „Knjižnice za mladež“ knjiga XLVI.

Daljšo oceno o teh dveh lepih knjigah priobčimo pozneje. — XIII. zvezek „Pedagogijske enciklopedije“ prejmejo člani l. 1908.

Školski Vjesnik, stručni list zemaljske vlade za Bosnu i Hercegovinu, prijavlja v najnovejšem zvezku laskavo oceno o letošnjih publikacijah naše dične „Slovenske šolske Matice“. Oceno je napisal Josip Milaković.

Kulturno delo.

+ Matica Slovenska mora v kratkem določiti število, v katerem naj se tiskajo knjige za l. 1908. zato prosi gg. poverjenike, naj (delež med članke knjige za l. 1907) že tudi pobirajo članarino za l. 1908 ter ji jo dopošljejo čim prej. S tem se izognemo nevarnosti, da bi nazadnje kak član ne mogel dobiti knjig, ker bi jih mogoče bilo premalo tiskanih. — Uprava „Matice Slovenske“ je v smislu želje, izražene večkrat v javnih glasilih, poleg gg. poverjenikov naprosila tudi še drugo gospodo, naj bi po možnosti posredovali med njo in slavnim občinstvom; čim več nas dela, tem lepši bo uspeh. — „Matica“ rada jemlje nazaj, oziroma odkupi zadnji snopič „Narodnih pesmi“, „Zbornika“ in „Kam. planin“. Najnovejši snopič „Narodnih pesmi“ bi mogli pogrešati zlasti tisti gg. člani, ki so pristopili šele leta 1907. in itak nimajo celotnega dela.

+ Družba sv. Cirila in Metoda. Vodstvena seja družbe sv. Cirila in Metoda 189. je bila 14. marca t. l. Zahvalno se je vzelo na znanje, da je volila Jera Kovačičeva družbi 50 K in župnik Sovič 100 K ter sedmi del zapuščine. Zastopu mestne občine ljubljanske se je že izrekla vodstvena zahvala za podporo 1500 K. Družba bo otvorila slovensko šolo na Koroškem, ako bi se dosegel reverz za uporabo poslopja, ki je šoli namenjeno, a je cerkvena last. Dovolj se nagrada nekemu obmejnemu učitelju, podpora in brezobrestno posojilo šoli, ako ostane učni jezik slovenski. Josip Peitler se je imenoval za učitelja-voditelja šoli na Muti. — Družbi prihajajo razne prošnje za ustanovitev otroških vrtcev in ljudskih šol, stavijo se tudi ponudbe za nakup zemljišč, kjer naj se zidajo nove šole. Nekaj teh prošelj in ponudb je moralo vodstvo odkloniti z ozirom na družbino blaginjo, načelno se je sklenilo ustanoviti otroški vrtcev in ljudsko šolo prav kmalu v nekem obmejnem kraju, kar je neobhodno potrebno. — Šolske knjižnice v obmejnih pokrajinah ne razpolagajo s slovenskimi mladinskimi knjigami. Sklene se: Ustanovi se oddelke za mladinsko knjižnico, temu se dovoli gotova vsota za nabavo zabavnih in poučnih knjig šolskim knjižnicam, nakupi se Žirovnikovih narodnih pesmi, v slovenskih listih pa se razglasi, da družba sprejema v ta namen knjige v dar od tistih, ki jih imajo na razpolago. Ponudba dunajske tiskarne Adolfa Jakobija zaradi triodstotnega prispevka od čistega dobička pri prodaji svaličnih papirčkov in ovitkov se sprejema. Odobri se šest novih pokroviteljic: 1 ženske podružnice v Velikih Laščah, zastopnica gđe. Kristina Grebenčeva, po dve ženski podružnici v šenklaško-frančiškem in šentjakobsko-trnovski, 1 ženski šentpeterski podružnici v Ljubljani v spomin umrli prvomestnici Mariji Trčkovi. Vzame se na znanje, da je poslal g. A. Kutin iz Tolmina 100 K na račun pokroviteljine rokodelskega bralnega društva. Ko vpošlje še drugih 100 K, je ustanovljeno i to pokroviteljstvo. Navodila za otroške vrtce se dajo natiskati. Odboru I. slov. umetniške razstave, ki je podaril družbi pet znamenitih slik, se izreče vodstvena zahvala, te slike so na prodaj. Volila in pokroviteljine bode nala-

gala družba vbodoče za temeljno glavnicu. — VI. seja šolskega odseka in V. ožjega odbora vodstva družbe sv. Cirila in Metoda sta se vršili 30. marca. Pogoji nekega učitelja so nesprejemljivi, družba torej ne more nanj reflektirati. Vodstvo stopi v zvezo z nekim trgovcem glede razprodaje slovenske kisle vode, ki bo donasala družbi gmotnih prispevkov. Na interpelacijo, zakaj se še ni oskrbelo naročenih nabiralnikov, se je dalo pojasnilo, da so to zakrile tvornice, vsekakor pa dobimo nabiralnike prav kmalu in ustrezno naročilom nemudoma. Tudi na Kranjskem imamo obmejne kraje, kjer postavlja „Schulverein“ in „Südmärka“ mejnike na našo slovensko zemljo. To se mora opazovati in zabraniti vsak poskus prodiranja.

+ Občni zbor „Matice Slovenske“ bo v ponedeljek, dne 25. maja, ob 8. uri zvečer v veliki dvorani ljubljanske „Mestnega doma“. — V smislu § 4., točka b) Društvenih pravil naj blagovoli cenjena gospoda društveni eventualno samostalne predloge vsaj 14 dni pred obnim zborom (do 11. maja) prijaviti odboru. Za odbor dr. Ilešić, predsednik.

+ Češki jezik in slovensko učiteljstvo. Ko sem v lanskim počitnicah poletel v zlato Prago, sem našel v knjigarni Gustav Neugebauer na „Grabnu“ na knjižico: „Kako se Čehi brzo nauči chorvatski.“ Spisal je to knjigo neki Radić. O tej priliki me je prešinila misel, ali bi ne bilo dobro, da izda podobno knjigo kak Slovenec, ki zna češki z naslovom: „Kako se Slovenec brzo nauči češki.“ Taka knjiga bi gotovo dobro došla vsakemu Slovenskemu učitelju, pa tudi inteligenci. Zanimanje za severne Slovence postane med slovenskim učiteljstvom po letošnjem zborovanju vseslovenskega avstrijskega učiteljstva v Pragi še večje. Avtorja nam ni treba iskati. Tega imamo v osebi dičnega našega tovariša gospoda Dragotina Pribila, okrajnega nadzornika na Krku. Samo poprositi ga je treba, da nam sestavi slično knjižico. I. K.

O p o m b a u r e d n i š t v a: S tem se obračamo do tov. Pribila s prošnjo, naj čim prej ugodi zgoraj izraženi želji.

+ Iz Ljutomeru nam poročajo: Čitalnica v Ljutomeru je izpremenila svojo knjižnico v ljudsko knjižnico. Vsi, ki ste vneti za napredek in višjo izobrazbo, vsi ki radi čitate, izposojate si marljivo ugaajoče vam knjige. Ker pa knjižnica ne bo mogla vsem zahtevam popolnoma ustrezati, prosi Čitalnica prav krepko podpor vseh rodoljubov, posebej pa še bližnjih priležih Muropoljancev. Vsak dar bodisi v knjigah ali denarju, bo hvaležno sprejet. Krepko naprej!

+ Javno ljudsko knjižnico so otvorili v Krčevini pri Mariboru v hiši gospoda Ignacija Gomzija (št. 163.). Slovenci iz Krčevine in Leitersberga, poslušajte se je pridno!

+ Javna knjižnica v Tolmini. V Tolmini so otvorili v nedeljo 5. aprila ob 9. uri dopoldne občinsko javno knjižnico. Te naprave je bilo jako potreba za omiko ljudstva. Knjižnica bo, kakor upamo, jako lepo delovala, ker pričakujemo od ljudstva, da bo z veseljem segalo po knjigah. Knjižnica je opremljena za sedaj z nad 700 knjigami. Za izposojevanje knjig ima pravico vsak občanar in stalni prebivalec (moški in ženski) tolminske županije od 12. leta dalje. V knjižnici je za mladino odmerjen poseben oddelak. Knjige se bodo izposojevale brezplačno: vsaka izkaznica pa velja 20 h. Na vsaki izkaznici je prostora za 20 knjig. Neimoviti dobivajo od županstva izkaznice zastoj.

Politiški pregled.

*** Državni zbor.** Zbornica je nadaljevala razpravo o nujnem predlogu posl. Malachovskega glede ministrstva za javna dela. Minister za javna dela dr. Gessmann je utemeljeval nujnost predloga, rekoč, da se vse vrste agend, ki so bile doslej pridružene drugim ministrstvom, podredene novemu ministrstvu. Minister je omenil, da je dolžnost vlade, da pospešuje produkcijo in s tem blaginjo. Naglašal je, da ni možno vseh socialnopolitiških stvari brez razlike podrediti enemu ministrstvu. Istotako se ne zdi primerno, da se ustanovi čisto ministrstvo za gradnje. Poudarjal je, da je država obrnila svojo pozornost važnemu vprašanju premoga in da se mora preprečiti, da ne nastane pomanjkanje premoga. V svrhu, da se v večjih mestih napravijo skladišča premoga, je določen visok kredit. Minister je odklonil očitanje, češ, da je samo zastopnik srednjega stanu, ter je naglašal, da bo vedno pospeševal industrijo. — Končno je obljubil, da bo vedno stremil za tem, da po možnosti ugodi vsem stavljenim zahtevam. Zbornica je sprejela nujnost z 292 proti 99 glasom ter je potem razpravljala meritum predloge glede ustanovitve ministrstva za javna dela. — Zbornica je sprejela zakonski načrt glede ustanovitve ministrstva za javna dela. Seitz je tekom debate prečital zaplenjena mesta iz znane Wahr-mundove brošure. — V tajni seji so čitali Chocovo interpelacijo glede zaplenbe Wahr-mundove brošure. Odklonjen je bil predlog, naj se čita interpelacija v javni seji. Prihodnja seja bo 30. aprila.

*** Iz proračunskega odseka.** 8. t. m. je proračunski odsek dognal poglavje o s r e d -

njem šolstvu. Navzoh je bil tudi naučni minister. — Posl. dr. Korošec je zahteval, naj se na gimnazijah s pretežno večino slovenskih dijakov vrše zrelostni izpiti v slovenskem jeziku. Nadalje je podpiral zahtevo poslance dr. Ploja, naj se v vseh slovenskih deželah ustanove slovenski gimnaziji in realke. Na srednjih šolah, ki imajo večje število slovenskih dijakov, se morajo nastavit za posamezne stroke tudi slovenščine vešči učitelji. Za dr. Korošcem je govoril še poslanec Glabinški, nakar je bil sprejet proračun za srednje šole. Med sprejetimi resolucijami je tudi resolucija poslance Žitnika, naj se na državni gimnaziji v Gorici ustanove slovenske vzporednice. — Odsek je začel potem razpravljati o državnih ljudskih šolah. Poročevalec poslanec Stanek je zahteval ustanovitev češke ljudske šole na Dunaju, češ, da se Nemcem vendar ni treba bati, da bi ena ljudska šola počečila Dunaj.

*** Vseslovenski kongres.** Z Dunaja so nam poslali ta-le oficialni komunikate: Zastopniki vseh slovenskih strank so se danes zbrali, da vzamejo na znanje poročilo predsedstva o pripravi za vseslovenski kongres. Po daljši debati, v kateri se je z vseh strani poudarjalo, da je zblizanje slovenskih narodov potrebno na temelju demokratske ideje enakosti, svobode in bratstva in v kateri se je tudi vnovič enodušno konstatovalo, da se gibljejo stremljenja Slovanov izključno na tleh sedaj obstoječih državnih organizmov, se je predsedstvu, predvsem pa predsedniku dr. Kramarju naročilo, naj stavi vse nadaljnjie potrebne korake, da se čim najprej zagotovi uresničenje ideje vseslovenskega kongresa. — Na Dunaju, dne 10. aprila 1908. Dr. Kramar, predsednik, Ivan Hribar, podpredsednik, dr. Hlibovski, tajnik.

*** Jubilej v Spljetu.** Na Veliko soboto 17. t. m. bo 25 letnica preporeda mesta Spljeta, odkar je hrvaški rodoljub dr. Bulat zmagal na občinskih volitvah nad stranko avtonomaša Bajamontija. Prvi hrvaški župan prerone spljetske občine je bil dr. Dujam Rendić.

*** Reforma najvišjega sanitetnega sveta.** Kakor javljajo z Dunaja, je vlada končno opustila misel, da bi ustanovila sanitetno ministrstvo, oziroma državni zdravstveni urad po nemškem vzoru. Reformira se le najvišji zdravstveni svet. Med drugim postanejo zavodi, ki so bili doslej priključeni vseučiliščem, samostojni ter bodo podrejeni najvišjemu sanitetskemu svetu.

*** Tajna jezikovna naredba.** „Narodni Listy“ priobčujajo tajni ukaz namestnika grofa Coudenhoveja, v katerem se zapoveduje političnim uradnikom, da se morajo posluževati kakor notranjega uradnega jezika edino nemščine.

*** Škofovska konferenca.** Te dni e imel odsek, izvoljen od avstrijske škofovske konference, na Dunaju posvetovanja o ustanovitvi katoliškega vseučilišča v Sotinogradu. Poročal je solnograški nadškof, kardinal dr. Katschthaler, ki je izjavil, da ni možno še otvoriti vseučilišča.

*** Umirovljenje profesorja dr. Šurmina.** Baron Rauch nadaljuje z besnilom nizkotnega maščevanja. Iz Zagreba poročajo, da je sedanja hrvaška vlada predložila vseučiliškega profesorja dr. Šurmina za umirovljenje. Dr. Šurmin ima samo 15 let službe. Čuje se, da zaprično vseučiliški profesorji skupno akcijo, da solidarno nastopijo v obrambo svobode vseučiliških profesorjev in njihovega političnega prepiranja.

*** Socialisti v Ameriki.** V Združenih državah je nad 60.000 delavskih organizacij neprilakovano izstopilo iz ameriške delavske zveze, češ, da ta zveza noče ustanoviti posebne delavske politične stranke. Ti secesionisti so se pridružili socialni demokraciji, ki osnuje veliko samostalno delavsko politično stranko z 1 in pol milijona članov in postavijo za volitev predsednika Združenih držav svojega kandidata.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi: Tov. Davorin Trstenjak, nadučitelj v Gospiću na Hrvaškem je poslal na naslov tov. Jelenca 100 K s pripomočjo: „Dragi brate! To pošiljam za slovenski učiteljski konvikt. Dar je od zvestega slovenskega srca. Živio slovenski narod. Živilo slovensko učiteljstvo! Pozdrav Tebi, prijatelju Dimniku, Ganglu in vsem!“ — Čast in slava vzornemu tovarišu in rojaku, ki s takim zanimanjem zasleduje in pospešuje delovanje slovenskega učiteljstva! Bog ga živi! — Učiteljstvo v Rajhenburgu 8 K (4. rok; 3. rok se je pomotoma izkazal kot udnina.) Vransko učiteljstvo 6 K; učiteljstvo na Proseku 18 K; skupaj 132 K; zadnjič izkazanih 997:58 K; doslej darovanih 1129:58 K. Prekoračili smo torej prvi tisočak! Požrtvovalno naprej!

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: